

Jak powinno wyglądać wsparcie dla początkujących nauczycieli?

TRUDNE DOBREGO POCZĄTKI

Część II. W krajach OECD 70 proc. początkujących nauczycieli ma dostęp do programów ułatwiających wdrożenie się w życie szkolne. Tak wynika z deklaracji dyrektorów. Jednak udział nauczycieli w tych programach jest dużo niższy.

AUTORZY

Katarzyna Kubacka, Global Education Monitoring Report, UNESCO
Maciej Jakubowski, Evidence Institute

W pierwszej części naszego artykułu pisaliśmy o tym, z jakimi problemami mierzą się nauczyciele rozpoczynający swoją karierę zawodową*. Te problemy wzięli na warsztat eksperci realizujący międzynarodowe badanie TALIS (Teaching and Learning International Survey). Wyniki tego badania służą nie tylko diagnozowaniu problemów nauczycieli, lecz także sugerują metody ich rozwiązania oraz umożliwiają porównanie sytuacji w tym zakresie między różnymi krajami.

DOSTĘPNOŚĆ PROGRAMÓW WSPIERAJĄCYCH

W krajach OECD w ramach programów wspierających młodych nauczycieli organizowane są różnego rodzaju zajęcia z tzw. programu wprowadzającego (OECD, 2014a – literatura). Są one przeprowadzane podczas pierwszego roku pracy nauczyciela i mogą mieć charakter formalny lub nieformalny. Takie zajęcia pomagają wdrożyć początkującego nauczyciela w życie szkolne oraz w pracę w klasie.

Dostęp do takich programów wprowadzających jest zróżnicowany. Jak widać na wykresie publikowanym obok, 44 proc. nauczycieli pracuje w szkołach, w których dyrekcja deklaruje, że formalne programy wprowadzające są dostępne dla wszystkich nowych nauczycieli. 22 proc. pracuje w szkołach, gdzie są one dostępne jedynie dla nauczycieli rozpoczynających pracę w zawodzie. 76 proc. nauczycieli pracuje w szkołach, które mają jedynie nieformalne programy wprowadzające. W opinii dyrektorów szkół z Brazylii, Meksyku, Polski, Portugalii i Hiszpanii w tych krajach od 70 proc. do 80 proc. nauczycieli nie ma dostępu do formalnych programów wprowadzających. W Japonii i Meksyku około 60 proc. nauczycieli nie ma dostępu do nieformalnych programów wprowadzających.

Dane te w odniesieniu do Polski wyglądają dość intrygująco, bowiem zgodnie z prawem każdy młody nauczyciel powinien uzyskać określone wsparcie. Być może jednak polscy dyrektorzy oceniają, że nie jest to wsparcie wystarczająco systematyczne i odpowiednio finansowane przez rząd. Dlatego tak wielu z nich twierdzi, że taki program w Polsce nie istnieje i jest to jedynie wsparcie nieformalne. Są to tylko domysły, chociaż porównanie oferty wsparcia dla polskich młodych nauczycieli z rozbudowanymi programami w krajach takich jak Finlandia czy Singapur pokazuje, że na pewno mamy tu jeszcze wiele do zrobienia.

Nowych nauczycieli można wspierać, zapewniając im pomoc ze strony bardziej doświadczonych kolegów z pracy, zwanych mentorami. Wśród krajów biorących udział w badaniu TALIS około 75 proc. nauczycieli pracuje w szkołach, gdzie dyrekcja zgłosiła istnienie programów mentoringowych. Jednakże istnieją pod tym względem ogromne różnice między krajami, gdyż w niektórych programy kierowane są jedynie do tych nauczycieli, którzy rozpoczynają karierę w nauczaniu, a w innych – do wszystkich nauczycieli.

*Pierwsza część artykułu "Trudne dobrego początku" ukazała się w GN nr 27-28 z 6-13 lipca br.

UDZIAŁ W PROGRAMACH WSPIERAJĄCYCH

Gdy porównamy dane dotyczące dostępności programów wprowadzających z danymi dotyczącymi uczestnictwa w nich, okazuje się, że w większości krajów biorących udział w badaniu TALIS uczestnictwo nauczycieli w programach wprowadzających jest rzadsze niż dostępność programów deklarowana przez ich dyrekcję. Jak wynika z tabeli publikowanej obok, 70 proc. nauczycieli z doświadczeniem zawodowym krótszym niż trzy lata pracuje w szkołach, gdzie dyrekcja zgłasza dostęp do programów wprowadzających, jednakże tylko około 50 proc. owych nauczycieli zgłasza uczestnictwo w tych programach.

W wielu krajach udział w programach mentoringowych jest również mniejszy niż dostęp do nich, ponieważ nie każdy nauczyciel znajdzie dla siebie mentora, a niektórzy sami służą jako mentorzy. Jednak nawet wówczas, gdy weźmiemy to pod uwagę, różnica między dostępem a udziałem jest w niektórych krajach znaczna. Na przykład w Holandii 71 proc. wszystkich nauczycieli pracuje w szkołach, w których zgłoszono prowadzenie programów mentoringowych, jednak tylko 17 proc. zgłosiło posiadanie mentora. Ciekawe opinie zawiera badanie młodych nauczycieli w Polsce (patrz: Dominika Walczak, 2012 – literatura), z którego wynika, że to większe wsparcie innych nauczycieli byłoby najbardziej pomocne przy rozpoczęciu pracy w szkole.

I CO TO OZNACZA W PRAKTYCE?

Dostęp do programów wprowadzających i mentoringowych to doskonałe wsparcie dla młodych nauczycieli, lecz udział w owych programach wydaje się dalece niewystarczający w wielu krajach. Dlatego kraje, w których mamy do czynienia z niedopasowaniem dostępu i uczestnictwa, powinny zbadać, na czym polegają bariery utrudniające czy też uniemożliwiające młodym nauczycielom udział w programach wprowadzających i mentoringowych.

To ważne, bowiem takie działania są nie tylko inwestycją w nową kadrę nauczycielską, lecz także istotnym sygnałem dla całego systemu edukacji. Badanie TALIS pokazuje, że nauczyciele, którzy uczestniczą w programach wprowadzających, są bardziej skłonni zostać mentorami w przyszłości i aktywnie rozwijają się zawodowo w dalszej perspektywie swojej kariery nauczycielskiej.

PODSUMOWUJĄC...

Młodzi nauczyciele często muszą funkcjonować w takim samym, a czasem nawet bardziej wymagającym środowisku pracy jak ich bardziej doświadczeni koledzy. Jednak często brakuje im zawodowego doświadczenia i pewności siebie, aby łatwo poradzić sobie z wyzwaniami w szkole. Systemy edukacyjne powinny zrewidować swoją politykę, jeśli chodzi o kierowanie nauczycieli do szkół bardziej wymagających pod względem środowiska pracy. Jednocześnie powinny zainwestować w rozszerzenie wsparcia zawodowego dla młodych pedagogów poprzez dostęp do programów wprowadzających i mentoringowych.

Literatura

OECD "TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning", TALIS, OECD Publishing, Paris, 2014a

OECD "A Teachers' Guide to TALIS 2013", TALIS, OECD Publishing, Paris, 2014b

OECD "The experience of new teachers: Results from TALIS 2008", TALIS, OECD Publishing, Paris, 2012

D. Walczak "Początkujący nauczyciele. Raport z badania jakościowego", IBE, Warszawa, 2012.

NOTKI

Dr Katarzyna Kubacka pracuje w UNESCO w programie Globalnego Raportu Monitoringu Edukacji. Poprzednio pracowała w OECD przy programie TALIS oraz Education and Social Progress (Edukacja i Rozwój Społeczny). Wcześniej wykładała i prowadziła badania nad procesami interpersonalnymi na Vrije Universiteit w Amsterdamie, gdzie uzyskała doktorat z psychologii społecznej.

Dr Maciej Jakubowski był w latach 2012-2014 podsekretarzem stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej. Założyciel Evidence Institute, pracuje jako konsultant dla organizacji międzynarodowych i rządów w Europie i Azji. Adiunkt na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego. Pracował w zespole zarządzającym badaniem PISA w siedzibie OECD w Paryżu (2008-2012).

Edukacja pod lupą – cykl publikacji w Głosie Nauczycielskim poświęcony istotnym dla praktyki szkolnej wynikom badań naukowych. Partner cyklu: Evidence Institute. W tym roku ukazał się tym cyklu m.in. artykuł "Emocje w szkole, czyli intelekt to nie wszystko" (GN nr 14 z 6 kwietnia br.).

Dostęp do formalnych i nieformalnych programów wprowadzających

